

B I L T E N

broj 3

6. april 2011.

026/711-035, E-mail: info@psssd.org.rs
11431 Kolari, Železnička bb, Smederevo

SAVETODAVNA SLUŽBA

Tiraž: 300

Sadržaj:

Godišnje promene u višegodišnjim zasadima – početak perioda vegetacije.....strana 3
(Boban Marković, dipl.inž.polj. za voćarstvo i vinogradarstvo)

Zaštita jabuke i koštičavog voća..... strana 4
(Slavica Stojkić, dipl.inž.polj. za zaštitu bilja)

Stanje ozimih ratarskih kultura strana 5
(Miroljub Vitić, dipl.inž.polj. za ratarstvo)

Zaštita jagode maline i kupine u ovom periodu i Zaštita pšenice od korova..... strana 5
(Žaklina Mladenović dipl.inž.polj.za zaštitu bilja)

Kanibalizam kod svinja..... strana 6
(Radiša Petrović dipl. inž,polj.za stočarstvo)

GODIŠNJE PROMENE U VIŠEGODIŠNJIM ZASADIMA POČETAK KRETANJA VEGETACIJE

Uslovi životne sredine su učinili da sve višegodišnje biljne kulture prilagode intenzitet svojih životnih funkcija. Te životne funkcije u toku jedne godine se nazivaju godišnjim ciklusom. On se karakteriše periodima sa povoljnim uslovima za aktivnu vegetaciju i periodima kada se ove funkcije svode na apsolutni minimum, pa imamo podelu na period vegetacije i period zimskog mirovanja koji su najvidljiviji kod listopadnih biljaka.

Period vegetacije kod različitih voćnih vrsti ima i različitu dužinu trajanja što u našim uslovima kontinentalne klime može da bude od 6 do 8 meseci. Ona se meri od početka kretanja sokova, bubrenja pupoljaka i intezivnog porasta pa sve do opadanja lišća u jesen. Sve ove feno-faze a naročito kretanje sokova su vezane za određenu sumu pozitivnih temperatura, a to su obično uslovi kada se srednje dnevne temperature nalaze na pragu 7-10 stepeni. Tada dolazi do kretanja vegetacije tokom koje imamo intezivne morfološke i fiziološke promene u rastu i razviću i one su uglavnom vidne (razvoj pupoljaka, stvaranje trajnih i privremenih organa...) a mogu da budu i skrivene poput prometa hranjivih materija, debljanja stabla i grana, stvaranja novih pupoljaka...

Najveći deo voćnih vrsti na ovim našim terenima se trenutno nalazi u feno-fazama pupljenja pupoljaka i početka cvetanja od čega zavisi i rodnost voćaka u tekućoj vegetaciji. Samo cvetanje predstavlja i najosetljiviju fazu u odnosu na niske temperature kao i na bolesti i štetočine. Dužina cvetanja kako kod voćnih vrsta tako i kod sorata u okviru vrsta ja različito tako da može da bude od tri pa i do dvadest dana.

One sorte koje imaju duži period cvetanja, imaju i veću mogućnost oprašivanja a samim tim i sigurnije prinose. Poznavanje vremena i dužine cvetanja je jako bitno i iz razloga pravilno izabranih sorti oprašivača koje ulaze u zasade gde imamo samobesplodne sorte. Iz svih dešavanja, veliku pažnju pred početak ovih feno-faza treba posvetiti blagovremenoj i adekvatnoj ishrani kao i hemijskoj zaštiti.

ZAŠTITA VIŠEGODIŠNJIH ZASADA

JABUKA

U periodu od 31.03. do 05.04. 2011.godine zbog nestabilnih vremenskih uslova registrovan je manji broj lakih primarnih infekcija jabuke gljivom *Venturia* sp. U voćnjacima su prisutne peritecije koje uz svaku kišu pucaju i oslobađaju askospore koje vrše infekciju. Jabuka se u zavisnosti od ekspozicije terena i sorte nalazi u različitim feno-fazama (početak roze pupoljka i roze pupoljka) kada je treba zaštititi od Venturije, pepelnice i cvetojeda. Iako su proizvođači u prethodnom periodu izvršili zaštitu svojih voćnjaka od Venturije, treba istu da nastave uključujući i sredstva za suzbijanje pepelnice. Za suzbijanje Venturije koristiti: CHORUS, PYRUS, OLYMP, IMPACT, ALERT, SYSTHANE, STROBY u kombinaciji sa preventivnim preparatima: MANKOGAL, PENKOZEB, MERPAN, DAKOFLO, ANTRACOL, DITHANE.

Navedeni sistemski preparati koriste se i za suzbijanje pepelnice. Ovim fungicidima dodati i insekticid za suzbijanje pokretnih formi insekata: KONZUL, NURELLE D, FOBOS, TALSTAR, DECIS, VANTEX, DESPOT.

KRUŠKA

U ovom periodu krušku zaštititi od Venturije i kruškine buve. Može se upotrebiti kombinacija preparata: CAPTAN + RUNNER + Nu film ili MANKOGAL+ HARPUN + GALMIN ili IMPACT + ARMADA + Silwet

BRESKVA

Ova voćna vrsta u zavisnosti od ekspozicije terena i sorte se nalazi u fazi cvetanja i početka cvetanja kada je treba zaštititi od Monilije. Kišovito i hladno vreme usloviće razvoj gljive Monila sp. koja izaziva sušenje grana, grančica i cvetova koštičavog voća. Zato treba vršiti i dalje njeno suzbijanje sledećim preparatima: OLYMP, ALERT, KUBIK, KUBIK PLUS, AKORD, CHORUS. Za suzbijanje pepelnice (osetljive su nektarine) koristiti: KARATHANE, TOPAS, AKORD, i sredstva na bazi sumpora. Zbog niskih temperatura prednost dati KARATHANU.

Kasnije, u cilju zaštite od prouzrokovala šupljikavosti lista koristiti preparate: MANKOGAL, KAPTAN, POLYRAM, AGRODIN, njima dodati i jedan insekticid, u ovom periodu naročito obratiti pažnju na suzbijanje tripsa, koji izaziva oštećenje na plodovima breskve. Od insekticida upotrebiti: LASEER, ACTARA, LANNATE i dr.

ŠLJIVA, VIŠNJA I TREŠNJA

Ove voćne vrste se nalaze u različitim fenološkim fazama razvoja u zavisnosti od terena. U fazi belih balona i fazi cvetanja treba ih obavezno zaštititi od Monilije sledećim preparatima: SIGNUM, PYRUS, OLYMP, AKORD, ALERT, KUBIK, KUBIK PLUS.

VINOVA LOZA

Vinova loza se nalazi u fazi bubrenja pupoljaka kada se može izvesti prvo prolećno prskanje preparatima na bazi bakra u kombinaciji sa mineralnim uljima.

MALINA I KUPINA

U fazi listanja ove voćne vrste treba zaštititi od sušenja izdanaka, ljubičaste pegavosti i lisnih vaši: Jedna od kombinacija može biti CAPTAN, AKORD, ANTRACOL u kombinaciji sa nekim od insekticida: KARATE ZEAN, ACTARA, DIMETOGAL, FOBOS.

ZAŠTITA JAGODE

Jagoda se u zavisnosti od lokaliteta i sorte nalazi u fazi od početka do punog cvetanja. U ovom periodu treba je zaštititi od sive truleži primenom jednog od sledećih preparata: CHORUS, SUMILEX, RONILAN, SIGNUM, SWITCH, DIONAL. Istovremeno obaviti i zaštitu od cvetojeda i lisnih vaši primenom jednog od sledećih insekticida: talstar, DECIS, KARATE zean, ZOLONE, DIMETOGAL

Protiv prouzrokovala lisne pegavosti koristiti: DITHANE, MANKOGAL, ANTRAKOL, POLYRAM.

AKTUELNI RADOVI U RATARSTVU U APRILU

Ozimi usevi su dobro prezimeli, pošto su bili pokriveni snegom i nalazi uglavnom u fazi bokorenja. Prihranjivanje je već završeno, ali se još može uraditi korektivna folijarna prihrana vodotopivim đubrivima u količini od 4kg/ha istovremeno sa zaštitom od korova.

U toku je proprema za setvu prolećnih kultura, naročito kukuruza. Treba isključiti tretiranje kao moguću operaciju zato što može izbaciti blatnjave grudve koje kada se osuše, ostaju dugo suve, što umanjuje kvalitet setve. Najbolje je izvršiti pripremu setvospremačima bez S opruga na nekoliko dana pred setvu, čime se ujedno pokidaju ponici korova iz semena.

Kada su u pitanju prolećne okopavine ove godine se većina ratara odlučila za proizvodnju kukuruza. Prilikom izvođenja operacije setve treba sačekati da temperatura zemljišta u setvenom sloju bude bar 10°C.

Preporuka hibrida za predstojeću setvu:

ZP – 341, 360, 434, 544, 505, 666, 684, 704.

NS – 3014, 300, 4030, 444, 5010, 6010, 6030, 640.

KOROVI U PŠENICI I KAKO IH SE REŠITI

Korovi su značajan faktor u ometanju pšenice tokom njenog razvoja. Pored toga što pšenici onemogućavaju normalan razvoj oduzimajući joj prostor, mineralne materije i vodu, onda kada je najosetljivija, korovi prilikom žetve ometaju i onemogućavaju ovu meru, naročito ako su na parceli prisutni robusni korovi kao što je palamida i lapak. Iako je pšenica jedan od prvih useva u kome je počela primena herbicida, utisak je da su nam njive pod ovim usevom izuzetno zakorovljene. Danas na tržištu postoji veliki broj različitih preparata za ovu namenu. Ta činjenica proizvođače dovodi u dilemu za koji preparat da se odluče. Najbitnije je da proizvođači znaju koji su korovi problem na parceli i kakav je intezitet zakorovljenosti. Sastav korovske zajednice, dominantni korovi i osetljivost dominantnih korova prema herbicidima, treba da bude osnov pri izboru preparata.

Pored pravilnog izbora herbicida bitna stavka je i vreme primene herbicida. Suviše rana primena ima za posledicu polovičan efekat na korove, jer ukoliko korovi u momentu tretiranja nisu nikli, efekat izostaje jer će ti isti korovi kasnije napraviti veliki problem. Suviše kasna primena je dobra jer se ovom prilikom zahvata velik broj izniklih korova, ali je tada već došlo do smanjenja prinosa, jer je mera sprovedena kad su korovi načinili određene štete. Takođe kasna primena preparata može dovesti i do pojave fitotoksičnosti na usev i dolazi i do gaženja useva i on se do kraja vegetacije ne može uspraviti, što takođe dovodi do smanjenja prinosa.

Herbicidi primenjeni u pravom trenutku su jedini ispravan pristup u suzbijanju korova u pšenici, a pravi trenutak je momenat kada korovi počnu da ugrožavaju normalan razvoj pšenice, što je period od bokorenja do pojave prvog kolenca. Herbicidi primenjeni u tom trenutku ispoljavaju maksimalan efekat na korove onda kada je to usevu potrebno, negativne posledice na usev su svedene na minimum.

Pšenica se nalazi zavisno od vremena i kvaliteta setve u fazi bokorenja do prvog kolenca.

Za zaštitu od korova upotrebiti jedan od sledećih preparata: GRANSTAR, LAREN MAX, ESTERON, BONACA, MURAL, LANCELOT, TEZIS, CEREALIS, FLUOROMARK, METMARK, MUSTANG, SEKATOR, SEKATOROD.

Preporuka je da se istovremeno sa herbicidom upotrebi i neko od sredstava za prihranu. Na taj način se ublažava stres kroz koji usev prolazi posle primene herbicida.

Pre upotrebe preparata obavezno je pročitati uputstvo za primenu kako bi znali osnovne karakteristike u pogledu efikasnosti, momenta primene i spektra delovanja.

KANIBALIZAM KOD SVINJA

Kanibalizam se javlja u većim aglomeracijama životinja gajenim u intenzivnim uslovima. Predstavlja promenu ponašanja usled intenzivnog dugotrajnog delovanja različitih nepovoljnih faktora spoljašnje sredine. Promene se manifestuju griženjem repova i ušiju ili žderanjem sopstvene prasadi. Kanibalizam prouzrokuju prenatrpanost, higijena smeštaja, mikroklimatski uslovi, neadekvatna ishrana, prisustvo parazitskih i infektivnih bolesti. Mnogo češće se javlja kod prvoprasvanjakinja nego kod krmača. Žestina simptoma zavisi od broja faktora koji deluju istovremeno, njihovog intenziteta i dužine trajanja delovanja. S obzirom da se simptomi prvo javljaju kod jednog ili manjeg broja grla u grupi, izvesno je da ni genetski faktori nisu bez značaja. Sa tog stanovišta, slab intenzitet i kratkotrajno delovanje nepovoljnih faktora omogućava jedinkama koje poseduju zadovoljavajuće adaptivne sposobnosti da aktiviraju svoje odbrambene mehanizme i time u velikoj meri amortizuju destruktivno delovanje ovih faktora. Nasuprot ovom, dugotrajno delovanje faktora povećanog intenziteta, uz ne retko istovremeno delovanje većeg broja faktora, često prevazilazi adaptivne sposobnosti svinja i dovodi do kanibalizma. Sama pojava se odvija u dve faze. Prva se karakteriše uznemirenošću, trčanjem po boks, škrgutanjem zubima, griženjem pregrada, lizanjem zidova, pijenjem osoke, te učestalim žvakanjem ušiju i repova ostalih svinja. Nakon ovoga nastupa druga faza koju karakterišu ozlede repova, ušiju ili i jednih i drugih, praćenih obilnim krvarenjem. Ukus krvi privlači i druge životinje i na taj način kanibalizam uzima sve više maha. Pri tome nisu nepoznata ni uginuća usled iskrvarenja, iako mnogo češće dolazi do infekcija na mestu povrede koje se vremenom ili lokalizuju ili pak dovode do septikemije, koja opet može dovesti do smrti.

Kada su u pitanju krmače prasilje, prvo se zapaža žderanje posteljice, nemir i skičanje, nakon čega dolazi do nasrtanja na novorođenčad. Iskustva iz čitavog sveta ipak govore da je neadekvatna ishrana najčešći razlog pojave kanibalizma, što ne dopušta zanemarivanje bilo kog od ostalih faktora. Samim tim ne postoji jedinstven način saniranja ove bolesti, ali u slučaju njene pojave korisno bi bilo učiniti sledeće:

1. Otkriti životinju sa poremećenim ponašanjem (svinja koja grize) i odstraniti je iz grupe.
2. Povređene životinje izdvojiti u posebni boks, rane obraditi uz primenu nekog od efikasnih terapeutika sa produženim delovanjem.
3. Razrediti grupu svinja u kojoj se pojavio kanibalizam.
4. Ako se kanibalizam pojavio u grupi svinja koje pokazuju simptome drugih bolesti (proliv, kašalj, šuga) pristupiti saniranju postojećeg oboljenja.
5. Izvršiti korekciju smeše kojom su hranjene svinje kod kojih se pojavio kanibalizam. Pri tome naročito obratiti pažnju na nivo i kvalitet proteina, sirovih vlakana i kvalitet vitaminsko mineralnih predmeša.
6. U smešama udvostručiti količinu kuhinjske soli u trajanju od 15 dana, pri čemu povećanje nivoa joda utiče na saniranje pojave bolesti.
7. Higijenu objekata dovesti na zadovoljavajući nivo pri čemu obratiti posebnu pažnju na prisustvo amonijaka.
8. Mikroklimatske uslove (vlažnost, temperatura, strujanje vazduha) prilagoditi kategoriji svinja kod kojih se bolest pojavila.
9. Krmačama aplikovati 200mg hlormpromazina uz primenu i nekog od preparata za stimulaciju lučenja mleka.
10. Stavljanje lanaca u bokseve u kojima se pojavio kanibalizam, kao i dodavanje sena lucerke ili drugih izvora sirovih vlakana može biti od koristi samo eventualno u prvoj fazi bolesti.

Realizacija navedenih mera u većini slučajeva daje zadovoljavajući rezultat. I pored toga štete koje nastaju u toku bolesti su ogromne. Pojava kanibalizma u mnogim slučajevima može predstavljati uvod u druge bolesti, trebalo bi učiniti sve, da se ne steknu uslovi za njegovu pojavu. Preventiva bi morala da obuhvati redovnu kontrolu svih faktora koji mogu biti odgovorni za pojavu kanibalizma.

Korišćen tekst dr.Mladena Gagričina

026/711-035, E-mail:info.@psssd.org. rs

11431 Kolari, Železnička bb, Smederevo